

EL PATRIMONI D'ARTUR BALLESTER CAU EN L'OBLLIT

Història d'un perdedor

Fa ara 8 anys que va morir a l'Hospital General de València el pintor, cartellista i dissenyador Artur Ballester. Després d'una postguerra de solitud, pobresa i marginació, va viure els darrers anys amb l'esperança del reconeixement cultural i la supervivència quotidiana.

M. García

El 19 de juny de 1981, a l'Hospital General de València, va morir, amb més de 90 anys, el dissenyador gràfic valencià Artur Ballester Marco. Vivia, des de la postguerra, quan van morir el seu fill i la seva dona, sol, al costat del mercat de Colom del centre de València. Des de la seva casa-estudi es contemplava l'esplendor d'un mercat, viu, car, ben fet, d'inicis de segle, construït dins l'estil modernista valencià.

Va passar una postguerra molt dura. Ell, que s'havia format a les escoles d'Arts i Oficis i de Belles Arts de Sant Carles i havia donat cursos a l'Institut General i Tècnic de València (1914-19) i havia aconseguit un reconeixement professional com a dissenyador, cartellista i pintor de retrats, durant el primer terç del segle XX, va sobreviure, la meitat de la seva vida,

amb una gran pobresa. Blasquista, poc clerical i republicà, va patir un exili interior de misèria cultural. I, així, va tirar endavant, fins al final del franquisme que, amb motiu de la Biennal de Venècia (1976), els seus cartells van ser exposats, catalogats i reconeguts a nivell internacional.

Des 1976 a 1981 va rebre, a casa seua, tots els periodistes demòcrates interessats per la seva obra. Així, fins a 1979 que la Galeria Val i 30 de València, li va deixar gratuïtament la sala perquè exposara per primera vegada l'Obra Gràfica de Guerra.

El món de la cultura valenciana, il·lusionat amb una recuperació de la Generació Valenciana dels Trenta —la darrera promoció de la *intelligentsia* democràtica del País Valencià— va acceptar molt bé el millor o, en tot cas, més creatiu dissenyador gràfic dels anys trenta.

A poc a poc, amb una petita ajuda de la UCD en el poder del Consell del

País Valencià —apenes 25.000 pessetes per a fer una exposició—, d'Acció Cultural del País Valencià —per a fer un catàleg— i del Gremi de Llibreters del País Valencià —10.000 pessetes per a reproduir un cartell seu— va traure el cap i va abandonar l'anonimat de molts anys.

Tot i amb això, els esforços dels seus amics per aconseguir una ajuda seriosa de l'administració autonòmica van ser inútils. Ni la UCD ni el PSOE no el van ajudar. Sí que hi va haver algun gest humanitari de Manuel Girona (llavors president de la Diputació de València) quan va caure, molt malalt, el Nadal de 1979. I, un poc més tard, gràcies a la intervenció, entre altres, de Joaquim Muñoz Peirats, se li va aconseguir la pensió de vellesa de la Seguretat Social —15.000 pessetes al mes— i una assistència, tres dies a la setmana, d'una dona del servei, que li netejava la casa i li comprava aliments.

Antifranquista, republicà i, sobretot

Durant els últims anys de la seua vida va viure dels compradors furtius que anaven a veure'l.

blasquista, els últims anys de la seua vida, empobrides les seues facultats —mig cec, sense pols per a pintar, etc.— i sense massa amics, sobrevivia dels compradors furtius que passaven, quasi clandestinament, per la seua casa. Sense notícies de la seua família —els seus dos germans havien mort abans que ell— va morir, després de dos anys de malaltia, a l'Hospital General de

València. Sembla que va patir una cirrosi hepàtica, no obstant no haver begut en la seua vida més alcohol que un got de vi negre a l'hora de dinar.

Les fotografies del seu enterrament són patètiques. Tot just tres persones —una infermera, una jugadora d'handbol i un artesà de la serigrafia— i algun periodista i polític local sense entendre molt bé què passava amb la

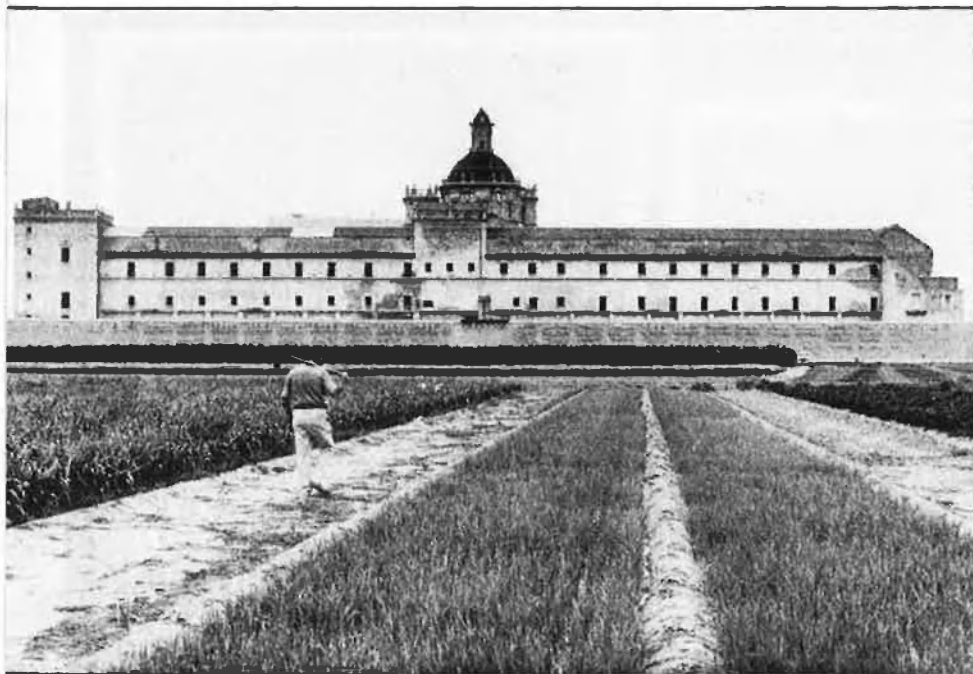
Cartells, portades de llibres, grafisme comercial... L'art d'Artur Ballester va estendre's per tot arreu, i aconseguí una forta presència pública, però, pel que es veu, massa anònima.

família, el patrimoni i l'esdevenidor cultural d'aquest artista valencià.

El patrimoni, a jutjat

Vint-i-quatre hores més tard de la mort d'Artur Ballester, el Jutjat número 13 de la ciutat de València va precintat la seua casa. Un poc més tard, la Diputació Provincial de València es va oferir com a depositària del seu patrimoni artístic i personal. Un mes després (el 30 de juny de 1981) les doctores en filosofia i lletres Trinitat Simó i Carmen Gracia —de la Universitat Politècnica i la Universitat Literària de València—, segurament per encàrrec de la Diputació de València, van fer l'inventari del patrimoni del pintor.

Malgrat la bona voluntat incial de preservar l'obra de l'artista valencià, la Diputació de València va tardar més d'un any a recollir el patrimoni i ubicar-lo en una cel·la sense cap condicionament per a la conservació d'obres d'art. A la presó de Sant Miquel dels Reis l'obra d'Artur Ballester va estar abandonada fins que, el 1986, la Fundació Caixa de Pensions de Catalunya, a través de la seua Sala d'Ex-

L'artista va viure durant alguns anys en el monestir de Sant Miquel dels Reis, convertit en presó després de la guerra civil.

posicions de València i la iniciativa d'un crític d'art, amic de l'artista, va aprovar la realització d'una mostra retrospectiva d'Artur Ballester.

Totes les autoritats locals —sobretot de la Diputació i l'Ajuntament de València van assistir al vernissatge. Però després de la inauguració, les fotografies publicitàries de rigor, les declaracions d'afecte a l'artista mort en la premsa local, es van oblidar ràpidament del dissenyador, pintor i cartellista, autor de les imatges potser més creatives del món festiu, artístic, polític, econòmic i literari del País Valencià durant vora cinquanta anys.

Els dibuixos, els dissenys originals, els cartells, les pintures, els seus objectes personals, catalogats, valorats a efectes d'assegurances, emmarcats, etc., després de dues exposicions a València i Lleida, van tornar a la presó.

Ningú ha fet res per la dignificació cultural de l'artista valencià. Els familiars —els tres hereus, fills dels seus germans— són els titulars de l'obra depositada a Sant Miquel dels Reis, però no l'han recollit per no pagar els altíssims drets reials. Estan esperant els deu anys de la mort per obtenir l'exempció de l'esmentat import. Les autoritats de la Diputació de València

i els seus assessors artístics (Artur Heras inclòs) s'han desinteressat sempre del tema. I els responsables de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, mai han mogut un dit a favor d'Artur Ballester. A la primavera de 1986 Tomàs Llorens, llavors director general del Patrimoni Artístic, va veure la cel·la i es va expressar favorablement a la dignificació del tema. Res de res.

Els interessats en l'artista veuen, amb certa desesperació, la indolència de l'administració, a nivell cultural, per la recuperació de l'artista, la preservació de l'obra o la valoració intel·lectual de l'esmentat pintor, dissenyador i cartellista valencià, deixeble de Joaquim Sorolla, amic de Blasco Ibáñez, i company de Manuel Benedito.

El menyspreu públic per l'artista

Ara que comencen a sonar, als mitjans de comunicació del país, les campanes de glòria de la gran inversió, i ben feta, de la Generalitat valenciana, amb l'Institut Valencià d'Art Modern, sembla oportú recordar, així mateix, els altres protagonistes de la creació artística al País Valencià, amb ressò més enllà de les fronteres locals.

Però possiblement l'oblit d'Artur Ballester és la conjunció d'una sèrie de problemes. D'una banda, legals, una mancança d'acord i diàleg entre la família i l'administració; de l'altra, de mercat, ja que la seua obra no està en rodatge en el mercat de valors artístics. Finalment, ens trobem davant de la insensibilitat cultural del govern valencià envers alguns creadors del segle XX. □

EDICIONS DE LA MAGRANA

DIPUTACIÓ DE BARCELONA

NOVETAT

DIVERSOS AUTORS

El Catalanisme i la Gran Guerra (1914-1918)

A cura de David Martínez Fiol

DARRERS TÍTOLS PUBLICATS

JOAN MARAGALL
Articles Polítics

A cura de J. Ll. Marfany

ANTONI ROVIRA I VIRGILI
Catalunya i Espanya

A cura de Jaume Sobrequés

Biblioteca dels Clàssics del Nacionalisme Català.